

Thuiszittersonderzoek Ingrado 2008-2009

Oost West - Thuis is het ook niet alles

The logo for Ingrado features the word "ingrado" in a dark purple, lowercase, sans-serif font. The letters "i" and "n" are positioned to the left of the "g", which is the start of a large, stylized graphic element. This graphic consists of two bright green, curved, brushstroke-like shapes that form a partial circle around the "g" and "r".

ingrado

vereniging voor leerplicht en RMC

Thuiszittersonderzoek Ingrado 2008-2009

is op verzoek van het ministerie van OCW
in opdracht van Ingrado uitgevoerd
door J.H.A. (Jan) van Eekelen



© 2010 Ingrado - Arnhem

Inhoudsopgave

1	Samenvatting	5
2	Inleiding	7
3	Resultaten	9
3.1	Aantallen Thuiszitters.....	9
3.2	Geslacht en Leeftijd	10
3.3	Melding bij Leerplicht en in het ZAT	10
3.4	Redenen van Thuiszitten.....	10
3.5	Herplaatste Leerlingen	12
3.6	Duur van het Thuiszitten	13
4	Onderzoek	15
4.1	Definitie Thuiszitter	15
4.2	Onderzoeksopzet	15
4.3	Respons en Representatie.....	16
4.4	2008–2009 Vergeleken met 2007–2008.....	18
5	Aanknopingspunten voor Aanpak	19
5.1	Geografische Spreiding	19
5.1.1	Provinciale Verdeling	19
5.1.2	Regionale Verdeling	21
5.2	Oplossingsrichtingen	24
5.3	Expertmeeting.....	25
6	Conclusies en Aanbevelingen	27
6.1.1	Conclusies	27
6.1.2	Aanbevelingen.....	27
7	Bijlagen	29
7.1	Begeleidende brief bij uitzetten onderzoek.....	29
7.2	Toelichting bij onderzoeks spreadsheet	30
7.3	Uitleg velden spreadsheet	30
7.4	Toelichting op de velden van het onderzoeks spreadsheet	32
7.5	Planning van het onderzoek	33
7.6	Reminder/aankondiging brief aan wethouder.....	33
7.7	Brief aan wethouders.....	34

1 Samenvatting

Ingrado herhaalde in 2008–2009 op verzoek van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap het Thuiszittersonderzoek met als doel de waarnemingen van het Thuiszittersonderzoek 2007–2008 te substantiëren. Thuiszitters zijn leerplichtigen die langer dan vier weken ongeoorloofd verzuimen van school.

Met een respons door 55% van de gemeenten (ten opzichte van 20% bij het vorige onderzoek) kon de inventarisatie van de ernst en de kenmerken van de problematiek van thuiszitters goed in beeld worden gebracht. Minder dan vorig jaar hoefde een beroep gedaan te worden op extrapolatie om waarnemingen te kwantificeren.

Een aantal van de waarnemingen van het vorig jaar werd bevestigd, terwijl ook een aantal waarnemingen preciezer geduid kon worden.

De voornaamste waarnemingen zijn:

- Jaarlijks zitten ruim 2500 leerplichtige jongeren langer dan vier weken thuis. Dit is een jaartotaal, geen dagstand. Op elke willekeurige dag betreft het tussen 800–1100 jongeren.
- Bij 62% van de thuiszitters in het schooljaar 2008–2009 is in november 2009, dus 3 maanden na het begin van het daaropvolgende schooljaar, het schoolbezoek hersteld. De gemiddelde duur tot herplaatsing is 6 maanden.
- De gemiddelde duur tot herplaatsing is 4 maanden als we kijken naar degenen die thuiszitter werden in schooljaar 2008–2009. Het hierboven genoemde gemiddelde van 6 maanden ontstaat door de invloed van hen die al in schooljaar 2007–2008 thuiszitter waren.
- Tweederde van de thuiszitters is een jongen.
- Het merendeel van de thuiszitters (84%) heeft de voortgezet onderwijsleeftijd, 16% heeft de basisschoolleeftijd.
- Thuiszitters zijn pas laat bekend bij Leerplicht, gemiddeld na 28 dagen, terwijl volgens de Leerplichtwet na 3 dagen melding zou moeten plaatsvinden.
- Voornaamste redenen voor thuiszitten zijn gedragsproblematiek en psychische problematiek.

In grote lijnen is de thuiszitterproblematiek in beeld, het gaat er nu dan ook om de geschetste problematiek aan te pakken. Naast een beschrijving van de resultaten van het onderzoek en de onderzoeksopzet bevat dit rapport dan ook een aantal aanknopingspunten voor de aanpak. De resultaten worden, in de vorm van een geografisch overzicht gepresenteerd, een bespreking van de mogelijke oplossingsrichtingen bij individuele casuïstiek is opgenomen, evenals een verslag van een expertmeeting over de conceptrapportage.

2 Inleiding

In december 2008 publiceerde Ingrado het eerste rapport over ‘Thuiszitters’, leerplichtige jongeren en kinderen die langer dan vier weken ongeoorloofd verzuimen. Aanleiding voor dit rapport was de onduidelijkheid over het aantal jongeren waarom het ging: enerzijds was sprake van een honderdtal thuiszitters op basis van de jaarlijkse inventarisatie door de Onderwijsinspectie van kinderen op een wachtlijst voor het speciaal onderwijs, anderzijds werd in het publiek debat wel gesproken over duizenden thuiszitters.

In het rapport van 2008 werd een eerste concretisering van de ernst en de kenmerken van de problematiek beschreven. De meest opvallende resultaten uit het voorafgaande onderzoek onder leerplichtambtenaren waren:

- Per jaar zijn er naar schatting 2000 tot 3100 nieuwe thuiszitters.
- Per 6000 inwoners of 1000 leerplichtigen is er 1 thuiszitter.
- Tweemaal zoveel jongens als meisjes onder de thuiszitters.
- 90% van de thuiszittende kinderen hoort in het voortgezet onderwijs.
- 50% van de scholen meldt hun thuiszitter meer dan een maand te laat.
- Een hoog percentage van de redenen van thuiszitten betreffen gedragsproblematiek en psychische/psychiatrische problemen.
- 53% van de thuiszitters zijn in de verslagperiode herplaatst na een gemiddelde periode van 131 dagen.
- Op enig gegeven moment zijn er naar schatting rond 800 thuiszitters.
- Na 3 maanden is ongeveer 30% herplaatst, na 6 maanden in de buurt van 50 %, na 9 maanden ongeveer 60% en na 12 maanden blijkt 80% herplaatst te zijn.

Om de resultaten van 2007–2008 verder te substantiëren verzocht het ministerie van OCW Ingrado het onderzoek over het schooljaar 2008–2009 te herhalen. Op voorhand werd ingezet op onderzoek over het gehele schooljaar én op een grotere respons in vergelijking met vorig jaar om een zo helder mogelijk beeld van de problematiek te krijgen. Daarnaast is, meer dan vorig jaar, naar aanknopingspunten voor de aanpak van de problematiek gezocht door naar de landelijke spreiding te kijken en naar een eerste inventarisatie van mogelijke oplossingsrichtingen.

Samenvattend wil deze rapportage, het Thuiszittersonderzoek 2008–2009, dan ook het volgende bewerkstelligen:

1. De resultaten weergeven van het onderzoek over 2008–2009;
2. Inzicht geven in het onderzoek, de mate van deelname aan het onderzoek en in de mate waarin de vorig jaar gemelde resultaten standhouden bij een grotere respons;
3. Aanknopingspunten presenteren voor aanpak van de problematiek.

3 Resultaten

3.1 Aantallen Thuiszitters

Aan het onderzoek namen 243 van de 441 gemeenten deel. De deelnemende gemeenten meldden in 2008-2009 in totaal **1632** thuiszitters, dat wil zeggen jongeren die gedurende een deel van dit schooljaar langer dan vier weken niet naar school gingen terwijl ze dat wel zouden moeten. Van **1.561** van deze thuiszitters werden ook data – kenmerken van de thuiszitters – benoemd. Op grond van onderstaande tabel kunnen daarnaast de volgende conclusies getrokken worden:

- Het totaal aantal thuiszitters na extrapolatie is 2.563;
- Dat wil zeggen één thuiszitter op 6.400 inwoners of één op circa 1.500 jongeren tot 20 jaar;
- Thuiszitters komen in absolute zin natuurlijk minder voor in kleinere gemeenten, maar ook in relatieve zin: in gemeenten tot 50.000 inwoners wordt een aantal thuiszitters gemeld dat ruwweg overeenkomt met één thuiszitter per 10.000 inwoners, terwijl gemeenten boven 50.000 inwoners één thuiszitter per 4.500 inwoners melden.

DEELNAME	inwoners		<20j jaar		gemeenten		thuiszitters
	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal
alle gemeenten	16.400.534		3.932.138		441		
ingestuurd	7.933.580		1.863.870		153		1.561
ingestuurd zonder data	528.567		123.340		17		71
ingestuurd: geen thuiszitters	1.569.851		406.368		73		0
Totaal ingestuurd	10.031.998	61,17	2.388.027	60,73	243	55,10	1.632

DEELNAME	inwoners			gemeenten		
	totaal	deelname	%	totaal	deelname	%
0 – 25.000 inwoners	3.545.804	2.092.395	59,01	238	137	57,56
25.001 – 50.000 inwoners	4.652.832	2.222.550	47,77	136	66	48,53
50.001 – 100.000 inwoners	3.022.991	1.382.678	45,74	42	20	47,62
100.001 – 300.000 inwoners	3.373.182	2.528.650	74,96	22	17	77,27
300.001 – 750.000 inwoners	1.805.725	1.805.725	100,00	3	3	100,00
	16.400.534	10.031.998	61,17	441	243	55,10

THUISZITTERS	ingestuurd	extra-polatie	totaal	1 thuiszitter per ... inwoners	1 thuiszitter per ... < 20 jaar
0 – 25.000 inwoners	205	142	347	10.207	
25.001 – 50.000 inwoners	217	237	454	10.242	
50.001 – 100.000 inwoners	324	384	708	4.268	
100.001 – 300.000 inwoners	504	168	672	5.017	
300.001 – 750.000 inwoners	382	0	382	4.727	
	1.632	931	2.563	6398	1534

3.2 Geslacht en Leeftijd

Geslacht	aantal	%
man	1031	66,0
vrouw	530	34,0
totaal	1561	100,0

De verhouding tussen **jongens en meisjes** bij de thuiszitters is bijna **twee op één**. Een verhouding die overeenkomt met die in het speciaal onderwijs.

leeftijd bij start	aantal	%		
18	67	4,3		
17	348	22,3		
16	357	22,9		
15	274	17,6	VO-leeftijd	
14	192	12,3	aantal	%
13	111	7,1	1349	86,4
12	54	3,5		
11	30	1,9		
10	22	1,4		
9	27	1,7		
8	24	1,5		
7	16	1,0	BO-leeftijd	
6	15	1,0	aantal	%
5	24	1,5	212	13,6
totaal	1561	100,0		

In alle leeftijdsgroepen komen thuiszitters voor. Een jaar na de overgang van basisonderwijs naar voortgezet onderwijs is een sterke toename te zien. **13,6%** van de thuiszitters heeft de **basisschoolleeftijd**, en **86,4%** die van het **voortgezet onderwijs**.

De absolute top ligt boven de 15 jaar.

De **gemiddelde leeftijd** is **15,45** jaar.

Vermeldenswaard is dat bij Herstart – een aanpak waarbij jongeren via een tijdelijke plaatsing de weg naar school weer terugvinden – het zwaartepunt ligt rond 14 jaar (gemiddelde leeftijd van deelnemers is 14,2 jaar), met andere woorden: het lijkt er op dat Herstart niet vanzelfsprekend wordt ingezet voor de groep die door leerplichtambtenaren als thuiszitter wordt aangemerkt.

3.3 Melding bij Leerplicht en in het ZAT

Bij 839 van de 1.561 gemelde thuiszitters is zowel de begindatum van het thuiszitten als de datum van melding bij Leerplicht vermeld. Gemiddeld kwam de **melding** aan de leerplichtambtenaar na **28 dagen**. Dat is 25 dagen te laat, omdat ongeoorloofde afwezigheid op grond van de Leerplichtwet uiterlijk na drie dagen bij leerplicht gemeld dient te worden.

Bij 130 thuiszitters werd nadrukkelijk gemeld dat de betreffende leerling in het Zorgadviesteam (ZAT) was besproken, wellicht een indicatie van meer en meer goed functionerende ZAT's. Ruim 52 gevallen werden voor het begin van het thuiszitten al besproken in het ZAT.

3.4 Redenen van Thuiszitten

Op grond van de ervaringen van vorig jaar (toen meestal meerdere redenen voor thuiszitten tegelijk werden opgegeven) zijn in 2008–2009 hoofd- en bijredenen voor thuiszitten geïnventariseerd. De voornaamste achterliggende redenen voor thuiszitten zijn **gedragsproblematiek (20,8%)** en **psychische problematiek (17,6%)**

REDENEN VAN THUISZITTEN	hoofd-	1e bij-	2e bij-	totaal	%
	reden	reden	reden		
gedragsproblematiek	273	216	21	510	20,8
psychische problematiek	345	66	20	431	17,6
onwelwillendheid leerling	208	41	25	274	11,2
problematische thuissituatie	70	91	59	220	9,0
anders: toelichting in kolom Opmerking	159	30	27	216	8,8
geen passende school te vinden	135	39	24	198	8,1
onwelwillendheid ouders	69	55	23	147	6,0
school/beroepskeuze probleem	45	24	19	88	3,6
doorlopende schorsing tot verwijdering	72	6	4	82	3,3
wachlijstproblematiek	37	21	9	67	2,7
onwelwillendheid school	33	16	9	58	2,4
verhuisleerling	36	17	3	56	2,3
advies reguliere school: indicatietraject	35	14	4	53	2,2
complexe problematiek	44	5	0	49	2,0
Totaal	1561	641	247	2449	100,0

In de onderstaande tabellen is de hoofdreden gekoppeld aan de leeftijd van de thuiszitters. De meest afwijkende percentages, behalve daar waar de aantallen te laag waren, zijn in de tweede tabel gemarkeerd weergegeven.

Hoofdreden van thuiszitten gekoppeld aan leeftijd	LEEFTIJD															totaal	
	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19		
HOOFDREDEN																	
psychische problematiek		3	1	3	6	3	3	10	14	27	70	83	67	51	5	346	
gedragsproblematiek	2	1	3	4	4	4	4	6	17	23	52	51	66	35	1	273	
onwelwillendheid leerling		1		1	1	1		4	8	6	21	34	66	55	10	208	
anders: toelichting in kolom Opmerking		2	2	1	4	2	1	2	6	11	19	25	44	36	4	159	
geen passende school te vinden	2	1	3	2	3	2	1	3	13	20	22	25	36	2	135		
doorlopende schorsing tot verwijdering		1			1	1		2	4	8	16	19	11	9	72		
problematische thuissituatie		3	1	1	2			1	1	4	4	7	13	15	16	2	70
onwelwillendheid ouders		5		1	6	8	3	3	5	12	6	9	6	4	1	69	
school/beroepskeuze probleem					1						1	4	4	14	20	1	45
complexe problematiek			1		1	1	1			6	5	5	9	15		44	
wachlijstproblematiek	3	1		1	1	1	1	3	2	8	4	7	4	1		37	
advies reguliere school: indicatietraject		3		2		2	2		6		4	12	1	3		35	
onwelwillendheid school				1	2	2		1	2		4	2	8	10		32	
verhuisleerling	1		1	1	1	1	1	2	1	6	3	7	5	5	1	36	
Totaal	6	22	10	19	32	29	19	35	72	125	235	293	341	296	27	1561	

Hoofdreden van thuiszitten gekoppeld aan leeftijd	LEEFTIJD															totaal
	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
HOOFDREDEN																
psychische problematiek	-	14	10	16	19	10	16	29	19	22	30	28	20	17	19	22,2
gedragsproblematiek	33	5	30	21	13	14	21	17	24	18	22	17	19	12	4	17,5
onwelwillendheid leerling	-	5	-	5	3	3	-	11	11	5	9	12	19	19	37	13,3
anders: toelichting in kolom Opmerking	-	9	20	5	13	7	5	6	8	9	8	9	13	12	15	10,2
geen passende school te vinden	-	9	10	16	6	10	11	3	4	10	9	8	7	12	7	8,6
doorlopende schorsing tot verwijdering	-	5	-	-	3	3	-	6	6	6	7	6	3	3	-	4,6
problematische thuissituatie	-	14	10	5	6	-	5	3	6	3	3	4	4	5	7	4,5
onwelwillendheid ouders	-	23	-	5	19	28	16	9	7	10	3	3	2	1	4	4,4
school/beroepskeuze probleem	-	-	-	-	3	-	-	-	-	1	2	1	4	7	4	2,9
complexe problematiek	-	-	10	-	3	3	5	-	-	5	2	2	3	5	-	2,8
wachlijstproblematiek	50	5	-	5	3	3	5	9	3	6	2	2	1	0	-	2,4
advies reguliere school: indicatietraject	-	14	-	11	-	7	11	-	8	-	2	4	0	1	-	2,2
onwelwillendheid school	-	-	-	5	6	7	-	3	3	-	2	1	2	3	-	2,0
verhuisleerling	17	-	10	5	3	3	5	6	1	5	1	2	1	2	4	2,3
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100,0

3.5 Herplaatste Leerlingen

Op de volgende pagina is het verloop het herstel van het schoolbezoek in beeld gebracht. Van de 1561 thuiszitters zijn er 3 maanden na afloop van het onderzochte schooljaar 966 herplaatst. Dat is 62%. Bij de vorige meting was dat 53%.

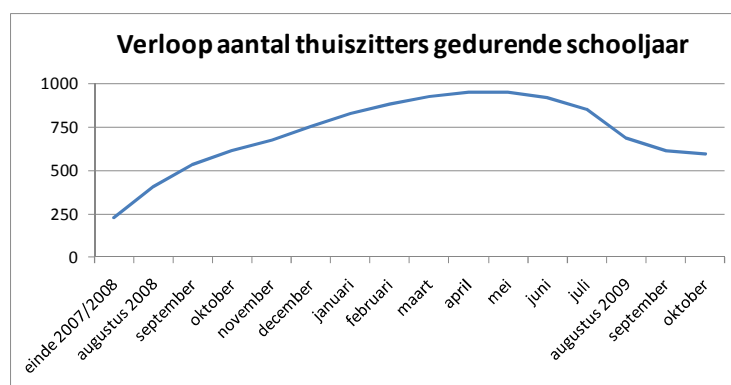
Deze herplaatste groep zat gemiddeld 6 maanden thuis. Vorig jaar werd een gemiddelde duur van 4 maanden geconstateerd. Dit getal vinden we wel terug bij de groep jongeren die dit schooljaar thuiszitter werd. Het gemiddelde van 6 maanden is te wijten aan de grote invloed van de gemiddelde duur van het thuiszitten bij hen die al aan het begin van het school jaar thuiszitter waren.

Ter illustratie: De groep van 229 gevallen die al thuiszat bij de start van het onderzochte schooljaar, is voor een deel na 15 maanden nog steeds niet opgelost: 29 jongens en 23 meisjes wachten inmiddels 27 maanden of langer op een oplossing.

In de tabel is te zien dat in het begin van het schooljaar er veel herstel is. Ook valt op dat in de eerste 3 maanden na het begin van het thuiszitten verhoudingsgewijs meer herstel plaatsvindt dan in de maanden daarna.

verloop toename en afname aantal thuiszitters	aantal	schoolbezoek hersteld in:												school- bezoek hersteld in zelfde maand	totaal actuele tz'ers (dag- totaal per maand)	totaal hersteld in hele periode	3 maanden na het schooljaar nog steeds thuiszitter	gedurende meer dan ... maanden	% gemarkeerde groep			
		augustus 2008	september	oktober	november	december	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli							augustus 2009	september	oktober
start thuiszitten	aantal																					
einde 2007/2008	229	28	23	14	12	9	20	7	9	9	7	11	4	17	6	1	229	177	52	>15		
augustus 2008	204		15	18	18	15	14	8	5	9	5	5	6	18	8	2	28	405	146	58	14	
september	165			4	18	6	15	6	11	9	5	7	3	11	11	4	38	532	110	55	13	27,7
oktober	117				2	9	17	9	8	7	3	4	5	5	2	1	36	613	72	45	12	
november	113					2	11	16	8	4	3	7	2	8	4	1	50	676	66	47	11	
december	116						7	5	11	5	9	11	7	15	6		41	751	76	40	10	22,2
januari	161							10	19	16	10	11	12	16	7	3	84	828	104	57	9	
februari	112								13	11	7	5	4	15	4	1	61	879	60	52	8	
maart	130									9	8	5	4	23	8	1	84	925	58	72	7	30,4
april	102										11	7	6	14	8	3	79	948	49	53	6	
mei	71											3	6	18	3	1	68	951	31	40	5	
juni	41												6	6	4	1	76	916	17	24	4	19,7
juli	0																65	851	0	0	3	
augustus 2009																	166	685	0	0	2	
september																	71	614	0	0	1	
oktober																	19	595	0	0		
totaal	1561	28	38	36	50	41	84	61	84	79	68	76	65	166	71	19	966	744,6	966	595		100
		totalen hersteld												gemiddeld								

Van de 1561 gemelde thuiszitters is hier zowel de maand van ontstaan als de maand van herstel genoteerd. Uit de tabel is af te lezen dat er gemiddeld 744 gemelde thuiszitters zijn. Onderstaand is het verloop in grafiek gezet.



Als het gemiddeld aantal gemelde thuiszitters geëxtrapoleerd wordt zoals in de tabel in paragraaf 4.3 is gedaan, dan levert dat een gemiddeld 'dagtotaal' op van 1169.

NB. Het verschil tussen 595 en 229 overblijvende thuiszitters rond de start van het schooljaar, is gelegen in het feit dat slechts bij 40 van de 243 gemeenten die gegevens instuurden "oude" gevallen voorkwamen in hun opgave. De veronderstelling is dat de overige gemeenten de gevallen van thuiszitten die in het laatste deel van het vorige schooljaar ontstonden en direct bij de start van het nieuwe schooljaar opgelost werden, niet meer hebben meegenomen in hun opgave voor het onderzoek.

3.6 Duur van het Thuiszitten

Hoelang zitten degenen thuis die drie maanden na de start van het nieuwe schooljaar nog steeds niet herplaatst zijn. In de drie laatste kolommen van de in paragraaf 3.5 staande tabel, zijn de aantallen opgenomen met vermelding van de duur in maanden van het thuiszitten.

In de tabel is te zien dat het in 19,7% van de gevallen gaat om thuiszitten dat begon in de laatste drie maanden van het schooljaar 2008-2009. 30,4% Ontstond al langer geleden, namelijk in de periode januari tot april en 22,2% ontstond tussen oktober en januari. Tenslotte blijkt dat in 27,7% van de gevallen het thuiszitten reeds meer dan een jaar geleden begonnen is.

In navolging van het onderzoek dat in 2007-2008 werd gehouden kan over het tempo waarin de problematiek van het thuiszitten zich oplost in de tijd, het volgende gezegd worden: het percentage thuiszitters dat na respectievelijk 3, 6, 9 en 12 maanden de school weer bezocht is als volgt: (tussen haakjes zijn de percentages uit het onderzoek van 2007-2008 vermeld)

Schoolbezoek hersteld na:

- 3 maanden: 43% (30%)
- 6 maanden: 49% (50%)
- 9 maanden: 63% (60%)
- 12 maanden: 67% (80%)

4 Onderzoek

4.1 Definitie Thuiszitter

Bij dit inventariserend onderzoek naar thuiszitters is de volgende definitie gehanteerd:

"Een thuiszitter is een leerplichtige jongere (5 tot 18 jaar) die zonder geldige reden (zoals ziekte) meer dan 4 weken verzuimt zonder dat hij/zij ontheffing heeft van Leerplicht'.

In de instructie bij de inventarisatie werden de volgende opmerkingen met betrekking tot de interpretatie van de definitie opgenomen: *"Het gaat dus ook om de 5-jarigen die waarschijnlijk naar een medisch kinderdagverblijf zullen gaan, maar dat effectief nog niet doen. En ook om kwalificatieplichtigen die thuiszitten, geen werk hebben en op geen enkele manier toewerken om weer naar school te gaan, nu niet en het volgende schooljaar ook niet. Degenen die beroep hebben gedaan op artikel 5 sub a of 5 sub b en ontheven zijn van de verplichting tot inschrijven, vallen dus niet onder de definitie. De telling daarvan gebeurt jaarlijks op het telformulier van het CFI."*

In de loop van het onderzoek kwamen er vragen over de groep van leerlingen die na het normaal beëindigen van het vmbo, al dan niet met diploma, niet direct vier weken later ingeschreven stonden op een nieuwe opleiding. Daarop is door Ingrado in een e-mail aan de leerplichtambtenaren het volgende toegevoegd aan de interpretatie van de definitie:

"Naar aanleiding van vragen die wij al ontvingen: het onderzoek richt zich op thuiszittende leerlingen die in primair of voortgezet onderwijs zouden moeten zitten, dus niet op leerlingen die tijdens de overgang van vmbo naar mbo uitvielen. Anders gezegd het gaat om leerplichtige leerlingen of kwalificatieplichtige jongeren die al tijdens het voortgezet onderwijs aangemerkt werden als thuiszitter."

4.2 Onderzoeksozpet

Voorafgaand aan het onderzoek is gecontroleerd, door middel van een korte telefonische enquête, of gemeenten die vorig jaar niet deelnamen bezwaren hadden die weggenomen konden worden om een grotere respons te bewerkstelligen. Daarnaast werd nagegaan, op dezelfde wijze, of gemeenten die geen lid zijn van Ingrado (ongeveer 5% van de gemeenten) eventueel bezwaar tegen deelname hadden. In beide gevallen bleek geen weerstand om deel te nemen. Hooguit hadden praktische redenen als verkeerde adressering of werkdrukke het insturen van de gegevens verhinderd. Uit de contacten met leerplichtambtenaren bleek eerder grote animo naar deelname en nieuwsgierigheid naar de uitkomsten ervan.

Op 24 april 2009 heeft Ingrado de leerplichtambtenaren van alle gemeente verzocht deel te nemen aan het *Thuiszittersonderzoek Ingrado 2009*. De begeleidende brief en het spreadsheet met uitleg en toelichting op de verschillende kolommen, zijn als bijlage 7.1 opgenomen in dit rapport.

Op 18 juni 2009 stuurde Ingrado de leerplichtambtenaren een rappel met de vraag ontvangstbevestiging te retourneren. Tevens is op dat moment aangekondigd dat de wethouders onderwijs/welzijn per post bericht krijgen over de opzet en bedoeling van het onderzoek. In deze brief werd een oproep aan de wethouders gedaan om deelname aan het onderzoek te stimuleren. De e-mail aan de leerplichtambtenaren en de brief aan de wethouders is als bijlage 7.7 opgenomen.

Op 8 oktober 2009 is aan alle gemeenten die nog niet gereageerd hadden een reminder via de e-mail gestuurd.

De leerplichtambtenaren werd gevraagd alle thuiszitters die gedurende het schooljaar 2008–2009 als zodanig bij hen bekend waren te melden. Dus zowel de jongeren die na het schooljaar 2007–2008 nog thuiszitter waren en alle jongeren die thuiszitter werden in het schooljaar 2008–2009, dus tot en met 31 juni 2009.

Gevraagd is de volgende zaken in te sturen:

- ! Geslacht
- ! Geboortedatum
- ! Woongemeente
- ! 1e Dag feitelijk thuiszitten
- ! Datum waarop thuiszitten bekend werd bij leerplichtambtenaar
- Datum inbreng in Zorg/Adviesteam (ZAT)
- Datum herstel schoolbezoek
- ! Hoofdreden thuiszitten (*standaardkeuzes*)
- * 1^e bijreden thuiszitten (*standaardkeuzes*)
- * 2^e bijreden thuiszitten (*standaardkeuzes*)
- Staat op een wachtlijst (aanmelding, onderzoek, plaatsing, geen lijst)
- ! Naam huidige/laatste school
- ! * Plaats
- ! * Brincode van de schoollocatie
- ! Onderwijssoort (*standaardkeuzes*)
- ! Particulier school (*ja / nee*)
- Datum aanmelding bij CVI
- Aanmelding voor (*standaardkeuzes*)
- Indicatiestellingdatum
- Indicatie voor (*standaardkeuzes*)
- ! Opmerking

De met * gemarkeerde items zijn nieuw t.o.v. thuiszittersonderzoek 2008. De met een uitroepteken gemarkeerde items gaven de minimaal in te vullen items aan.

4.3 Respons en Representatie

Er was sprake van grote verscheidenheid aan respons. Variërend van een opmerking dat er geen enkel zicht is op thuiszitters tot uitgebreide overzichten van aantallen en gegevens waaruit blijkt dat men de thuiszitter zeer goed in beeld heeft. Reacties zijn tot 12 november 2009 verwerkt. In totaal reageerden 243 van 441 gemeenten. Dat is 55,1%. Met het oog op de representativiteit is dit percentage gespecificeerd voor gemeenten van verschillende omvang in onderstaande tabel. Daarin is te zien dat de grote gemeenten ruimschoots hebben deelgenomen aan het onderzoek.

In totaal zijn uiteindelijk 1561 thuiszitters gemeld met gegevens over hun geslacht, geboortedatum, moment van thuiszitten etc. Daarnaast zij door 17 gemeenten uitsluitend het aantal thuiszitters gemeld, zonder verdere gegevens. Dat betrof 71 thuiszitters. Totaal dus 1632 thuiszitters in het onderzoek.

In het ingekaderde deel van de tabel op de volgende pagina zijn de resultaten opgenomen van een extrapolatie van de aantallen gemelde thuiszitters naar het vermoedelijke totale aantal thuiszitters in Nederland in schooljaar 2008–2009.

Uitgaande van de aanname dat het aantal thuiszitters (mede) bepaald wordt door het aantal inwoners van een gemeente, is het aantal thuiszitters uitgerekend op basis van het percentage gemeenten dat in de afzonderlijke (4) groepen niet gereageerd hebben.

Naast de gemelde 1632 thuiszitters levert de extrapolatie nog eens 931 thuiszitters op. Samen dus 2563 thuiszitters in schooljaar 2008-2009. Dit wil overigens niet zeggen dat er permanent ruim 2500 thuiszitters zijn. Dit is géén dagstand, maar een jaartotaal.

REPRESENTATIVITEIT							
	aantal		aantal		aantal		aantal
	inwoners	%	tot 20 jaar	%	gemeenten	%	thuiszitters
1-750.000 inwoners							
ingestuurd	7933580	48,4	1863870	47,3	153	34,7	1561
ingestuurd: geen tz'ers	1569851	9,6	406368	10,3	73	16,6	0
ingestuurd zonder data	528567	3,2	123340	3,1	17	3,9	71
zou insturen	1061512	6,5	254075	6,5	28	6,3	
zou via ander komen	792023	4,8	187977	4,8	43	9,8	
kon niet leveren	1411701	8,6	340637	8,7	33	7,5	
geen enkele reactie	2819266	17,2	691638	17,6	86	19,5	
wilde niet leveren	284034	1,7	69784	1,8	8	1,8	
Eindtotaal	16400534	100,0	3937689	100,0	441	100,0	1632
	aantal		aantal		aantal	extrapolatie	
1-25.000 inwoners	inwoners	%	gemeenten	%	thuiszitters	reactie	aantal
ingestuurd	1221346	34,4	79	33,2	184	59,0	205
ingestuurd: geen tz'ers	705245	19,9	47	19,7	0	geen	aantal
ingestuurd zonder data	165804	4,7	11	4,6	21	41,0	142
zou insturen	221904	6,3	15	6,3			
zou via ander komen	411107	11,6	33	13,9			
kon niet leveren	181967	5,1	13	5,5		1 TZ per	10207
geen enkele reactie	578959	16,3	37	15,5			inwoners
wilde niet leveren	59472	1,7	3	1,3			
Eindtotaal	3545804	100,0	238	100,0			
	aantal		aantal			reactie	aantal
25.000-50.000	inwoners	%	gemeenten	%			
ingestuurd	1278589	27,5	37	27,2	207	47,8	217
ingestuurd: geen tz'ers	808353	17,4	25	18,4	0	geen	aantal
ingestuurd zonder data	135608	2,9	4	2,9	10	52,2	237
zou insturen	242480	5,2	7	5,1			
zou via ander komen	285225	6,1	9	6,6			
kon niet leveren	412689	8,9	12	8,8		1 TZ per	10242
geen enkele reactie	1326413	28,5	38	27,9			inwoners
wilde niet leveren	163475	3,5	4	2,9			
Eindtotaal	4652832	100,0	136	100,0			
	aantal		aantal			reactie	aantal
50.00-100.000	inwoners	%	gemeenten	%			
ingestuurd	1326425	43,9	19	45,2	324	45,7	324
ingestuurd: geen tz'ers	56253	1,9	1	2,4	0	geen	aantal
ingestuurd zonder data	386795	12,8	5	11,9		54,3	384
zou insturen	95691	3,2	1	2,4			
kon niet leveren	484834	16,0	6	14,3		1 TZ per	4268
geen enkele reactie	611906	20,2	9	21,4			inwoners
wilde niet leveren	61087	2,0	1	2,4			
Eindtotaal	3022991	100,0	42	100,0			
	aantal		aantal			reactie	aantal
100.000-300.000	inwoners	%	gemeenten	%			
ingestuurd	2301495	68,2	15	68,2	464	75,0	504
ingestuurd zonder data	227155	6,7	2	9,1	40	geen	aantal
zou insturen	210333	6,2	1	4,5		25,0	168
kon niet leveren	332211	9,8	2	9,1			
geen enkele reactie	301988	9,0	2	9,1		1 TZ per	5017
Eindtotaal	3373182	100,0	22	100,0			inwoners
	aantal		aantal			1 TZ per	4727
300.00-750.000	inwoners	%	gemeenten	%			totaal
ingestuurd	1805725	100,0	3	100,0	382		extra polatie
Eindtotaal	1805725	100,0	441	100,0			931
					1632	Totaal	2563

4.4 2008–2009 Vergeleken met 2007–2008

Vorig jaar leverden 90 gemeenten gegevens over hun thuiszitters, dit jaar 243. Wat betekent deze aanzienlijke toename voor de belangrijkste vaststellingen uit de inventarisatie?

Vooropgesteld moet worden dat het nadrukkelijk gaat om de **ingestuurde** thuiszitters. Net zoals bij inventarisatie van schoolverzuim het totaalbeeld afhankelijk is van de correctheid van melding door scholen, is het totaalbeeld, in dit onderzoek, met betrekking tot thuiszitters afhankelijk van de correctheid van het insturen door de leerplichtambtenaar. Daarnaast geldt, als bij verzuim, dat hier en daar afwijkende resultaten niet per se iets zeggen over herstel of verslechtering maar eerder iets over een **vollediger** beeld. Niettemin is duidelijk (zie onderstaand schema) dat een fors aantal waarnemingen uit 2007–2008 opnieuw vastgesteld wordt in 2008–2009. In het oog springend is daarbij met name het totaal aantal thuiszitters op jaarbasis, de verdeling jongens/meisjes en de verdeling over de leeftijden. Verder laten ook de onderliggende redenen voor thuiszitten een vrij consistent beeld zien, evenals het percentage opgeloste gevallen. De waarnemingen zijn met name aangescherpt als het gaat om melding bij leerplicht en het aantal dagen voordat de jongere weer naar school gaat.

resultaten over 2 jaar	2007-2008	2008-2009
aantal deelnemende gemeenten	90	243
percentage deelnemende gemeenten	20%	55%
aantal gemelde thuiszitters	961	1632
totaal aantal thuiszitters na extrapolatie	2000-3100	2600
gemiddeld één thuiszitter per . . . Inwoners	6000	6400
gemiddeld één thuiszitter per . . . Leerplichtigen	1000	
gemiddeld één thuiszitter per . . . < 20 jaar		1500
verhouding jongens/meisjes	66/34%	66/34%
in basisschoolleeftijd	10%	16%
in leeftijd voortgezet onderwijs	90%	84%
bekend bij leerplicht na	37 dagen	28 dagen
3 voornaamste redenen van thuiszitten:		
gedragsproblematiek	13,5%	20,8%
psychische problematiek	13,3%	17,6%
onwelwillendheid leerling	18,2%	11,2%
opgelost in (of binnen 3 maanden na afloop van) schooljaar	53%	62%
na gemiddeld	131 dagen	181 dagen
opgelost na 3 maanden	30%	43%
aantal thuiszitters gemiddeld per dag		
(schatting n.a.v. gemelde en herstelde aantallen)	800	1169

5 Aanknopingspunten voor Aanpak

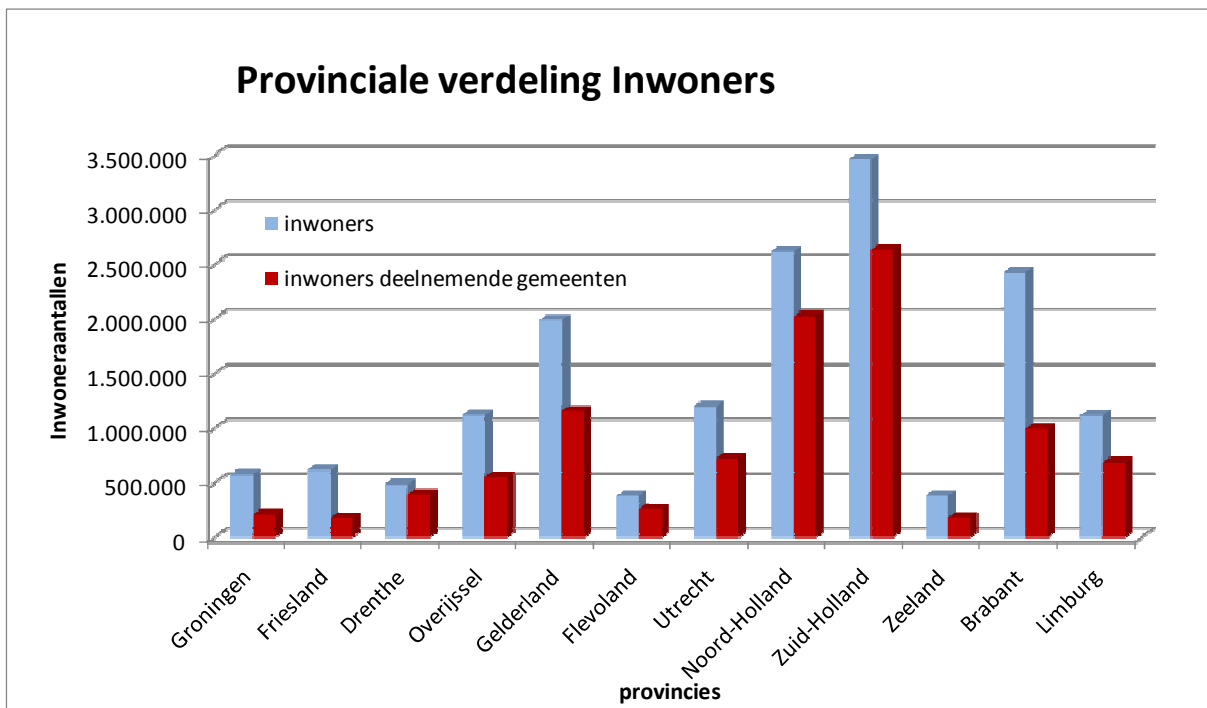
Omdat in grote lijnen het beeld van vóórkomen en kenmerken van thuiszitten door dit vervolgonderzoek bevestigd wordt, is zowel tijdens als na de inventarisatie ook meteen gezocht naar aanknopingspunten voor de aanpak van de problematiek van thuiszitters, en wel op drie manieren:

- De geografische spreiding is in kaart gebracht om regionaal de discussie en de aanpak aan te scherpen;
- De individuele – geanonimiseerde – casuïstiek is beoordeeld op globale oplossingsrichting;
- De mogelijke aanpak is, op grond van de conceptrapportage, besproken tijdens een expertmeeting.

5.1 Geografische Spreiding

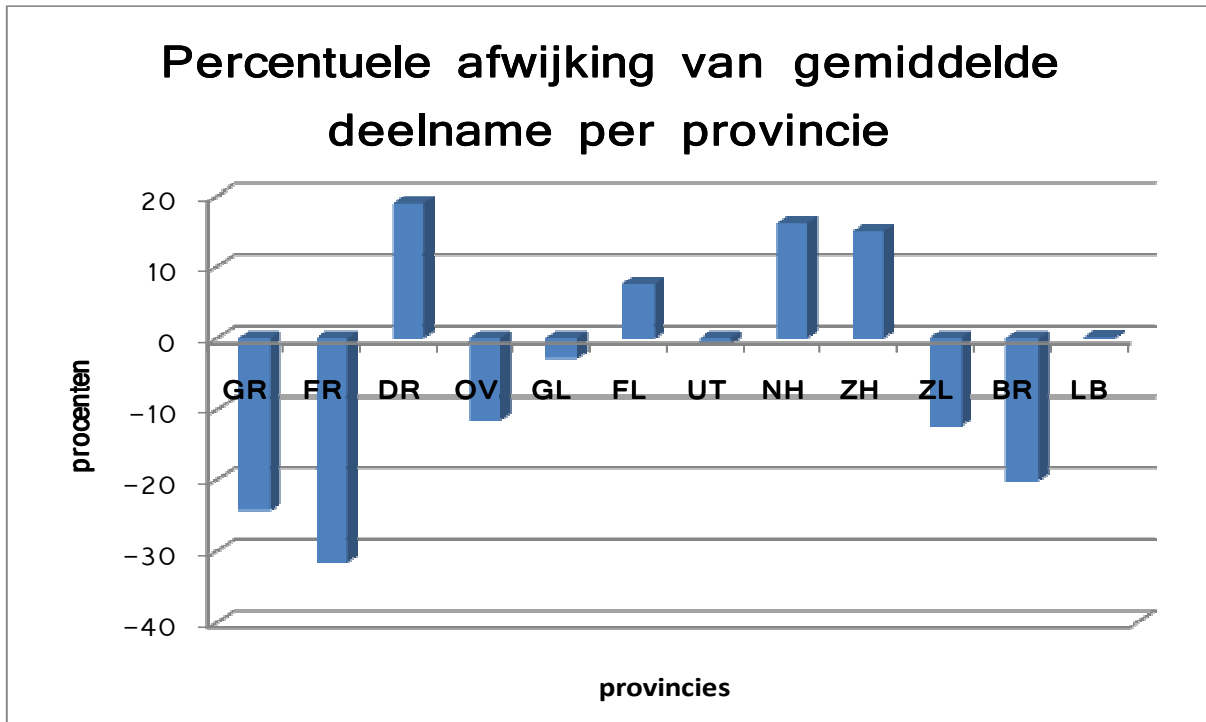
5.1.1 Provinciale Verdeling

Allereerst een grafiek waarin de aantallen inwoners in de twaalf provincies naast de aantallen inwoners van de deelnemende gemeenten in die provincies vergeleken worden. Het beeld is dat in de meeste provincies de deelnemende gemeenten meer dan de helft van de inwoners in die provincie herbergen.

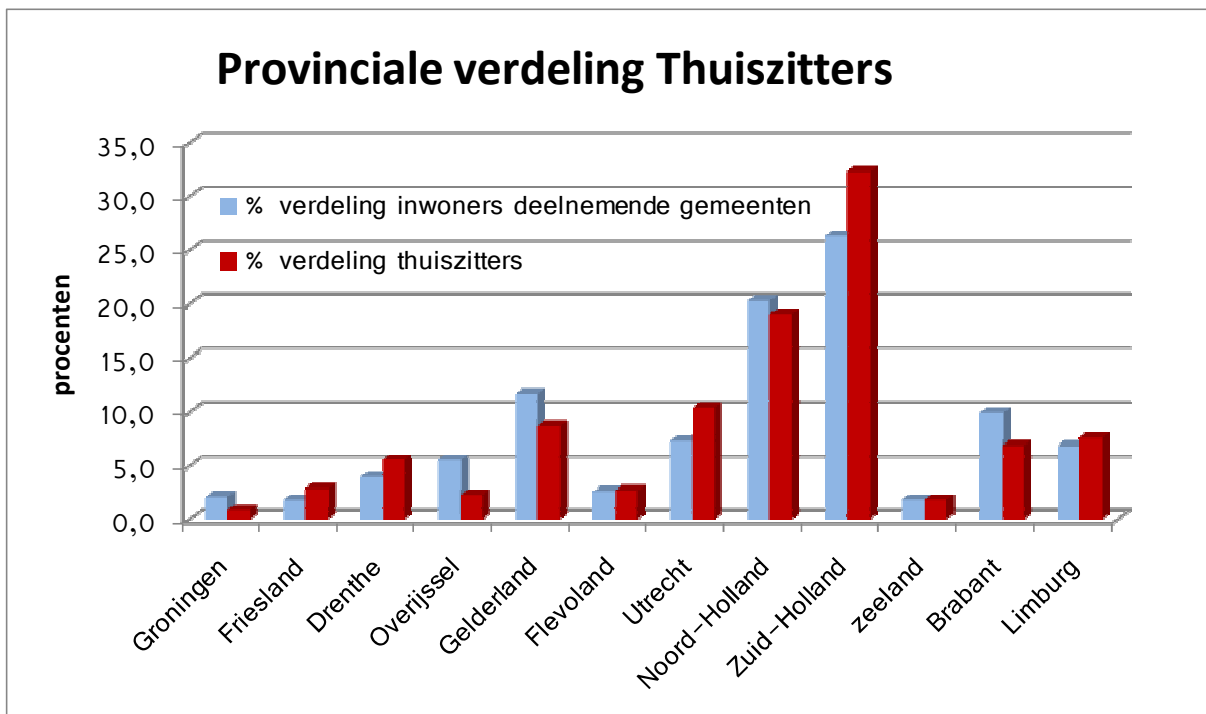


Met name in Drenthe, Flevoland, Noord-Holland en Zuid-Holland is verhoudingsgewijs meer gerespondeerd, terwijl Groningen, Friesland, Overijssel, Zeeland en Brabant in respons achterbleven.

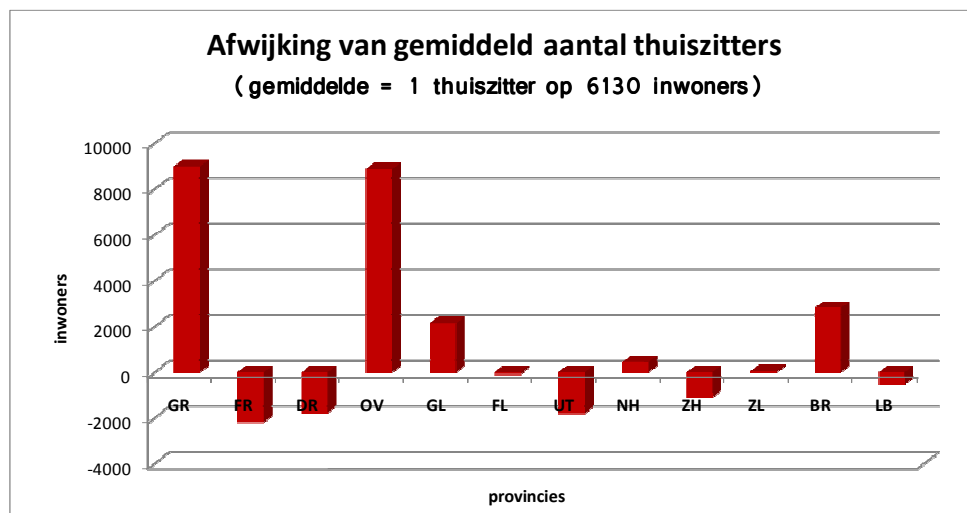
De volgende grafiek toont de afwijkingen van de gemiddelde respons.



In onderstaande grafiek is in blauw weergegeven de verdeling in procenten van de inwoners over de verschillende provincies. In rood is ook in procenten de verdeling van de gemelde thuiszitters weergegeven. In Flevoland en Zeeland is het percentage thuiszitters even groot als het percentage inwoners. Groningen en Friesland geven een tegengesteld beeld. Groningen heeft minder thuiszitters gemeld dan het gemiddelde en Friesland juist meer dan op grond van het aantal inwoners te verwachten zou zijn.

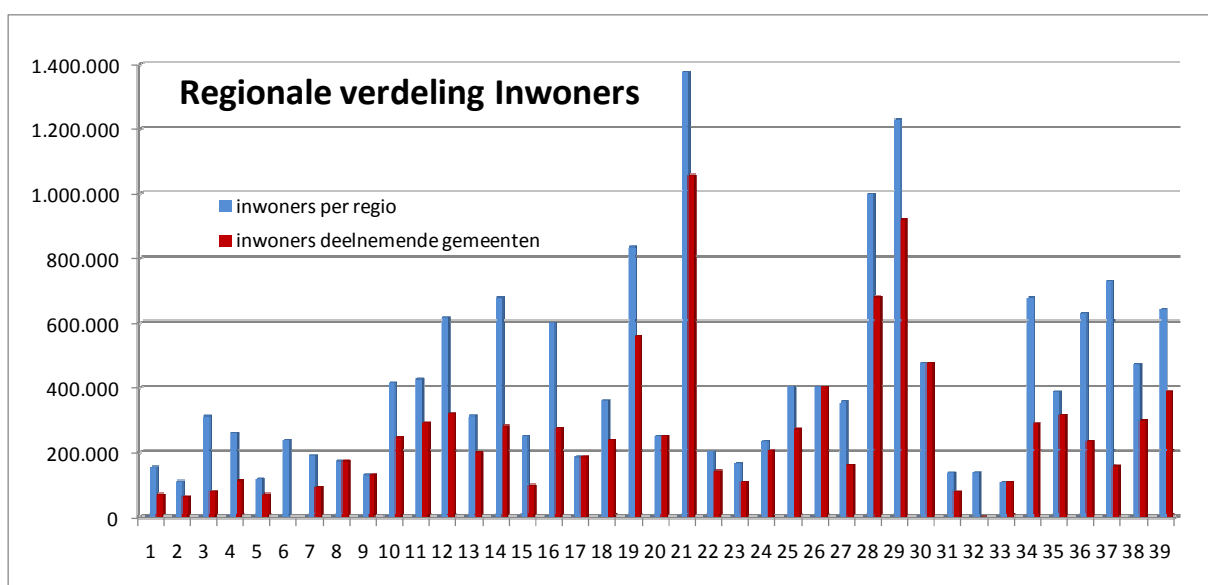


De verschillen per provincie worden duidelijker als we de afwijking van het gemiddeld aantal inwoners per thuiszitter berekenen. Geëxtrapoleerd kwam dat gemiddelde uit op 6400. Hier hanteren we het gemiddelde op basis van de gemelde thuiszitters: 1 thuiszitter op 6130 inwoners. In de grafiek hierna staan de afwijkingen van het gemiddeld aantal thuiszitters. Flevoland, Noord-Holland, Zeeland en Limburg zitten op het gemiddelde. Friesland, Drenthe, Gelderland, Utrecht, Zuid-Holland en Brabant zitten redelijk dicht in de buurt van het gemiddelde. Groningen en Overijssel springen er uit in positieve zin. Zij hebben slechts 1 gemelde thuiszitter op ongeveer 14000 inwoners. In beide provincies namen verhoudingsgewijs weinig gemeenten deel aan het onderzoek. De gevonden afwijking kan wijzen op een onvolledige inventarisatie, of dat in deze provincies het thuiszittersprobleem in veel gevallen opgelost wordt voor het ontstaat.



5.1.2 Regionale Verdeling

Op dezelfde wijze als hiervoor bij de provinciale verdeling, zijn de grafieken gemaakt op basis van de RMC-regio-indeling. In onderstaande grafiek het totale overzicht van de deelname aan het onderzoek in alle regio's op basis van de inwoneraantallen.



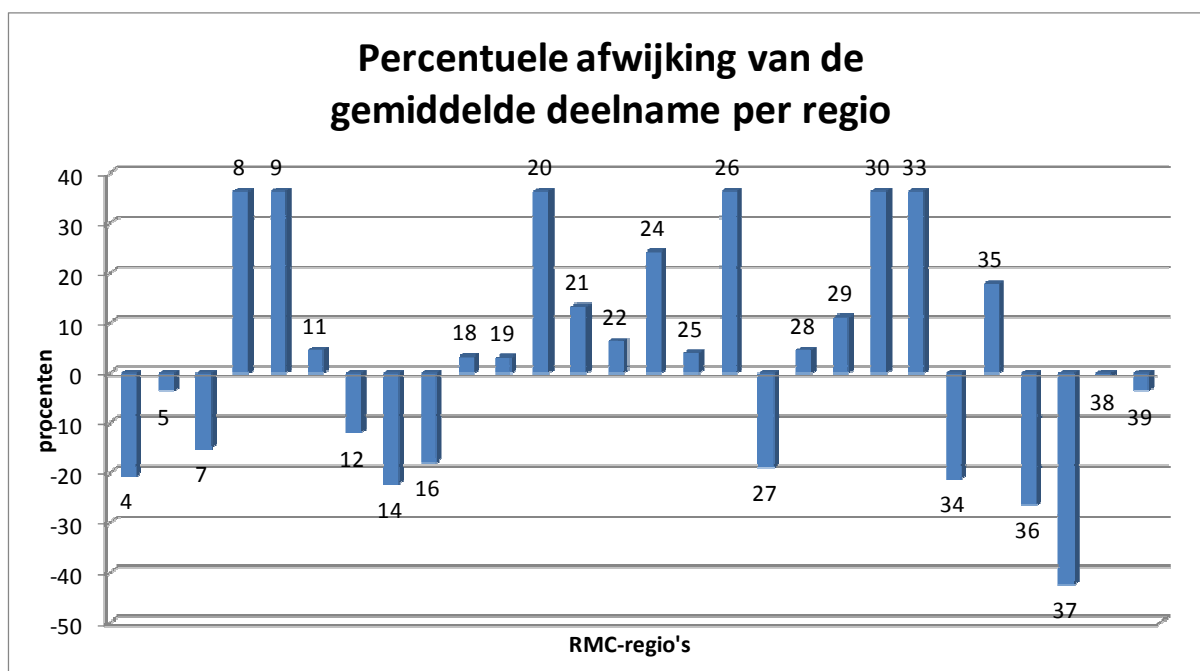
De nummers in bovenstaande grafiek verwijzen naar het onderstaande lijstje met de bijbehorende namen van de RMC-regio's.

RMC-REGIO'S / WGR-gebieden

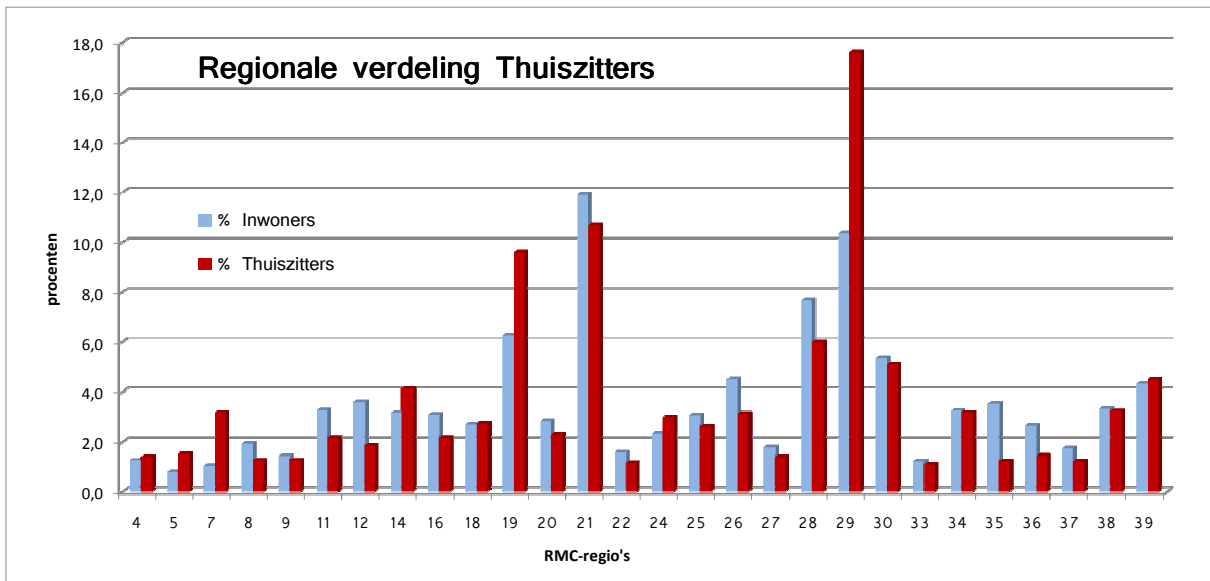
Nr. Regionaam

- | | |
|------------------------------------|--|
| 1. Oost-Groningen | 20. Gooi en Vechtstreek |
| 2. Noord-Groningen-Eemmond | 21. Agglomeratie Amsterdam |
| 3. Centraal en Westelijk Groningen | 22. West-Friesland |
| 4. Friesland Noord | 23. Kop van Noord-Holland |
| 5. Zuid-West Friesland | 24. Noord-Kennemerland |
| 6. Friesland-Oost | 25. West-Kennemerland |
| 7. Noord- en Midden-Drenthe | 26. Zuid Holland Noord |
| 8. Zuid-Oost Drenthe | 27. Zuid-Holland-Oost |
| 9. Zuid-West Drenthe | 28. Haagland/Westland |
| 10. IJssel-Vecht | 29. Rijnmond |
| 11. Stedendriehoek | 30. Zuid-Holland-Zuid |
| 12. Twente | 31. Noord- en Zuid-Beveland, Schouwen-Duiveland. |
| 13. Achterhoek | 32. Walcheren |
| 14. Arnhem/Nijmegen | 33. Zeeuwsch-Vlaanderen |
| 15. Rivierenland | 34. West-Brabant |
| 16. Eem en Vallei | 35. Midden-Brabant |
| 17. Noordwest-Veluwe | 36. Noord-Oost-Brabant |
| 18. Flevoland | 37. Zuidoost-Brabant |
| 19. Utrecht | 38. Gewest Limburg-Noord |
| | 39. Gewest Zuid-Limburg |

In de regio's RMC-Friesland-Oost (6) en RMC-Walcheren (32) heeft geen enkele gemeente thuiszitters gemeld. Deze twee regio's zijn verwijderd uit de volgende twee regionale grafieken. De gegevens van 9 andere regio's die in totaal minder dan 15 thuiszitters hebben gemeld zijn ook niet verder meegenomen in de rapportage. Het ging bij deze 9 regio's om in totaal 58 jeugdigen. Zowel wat thuiszitters als inwoneraantallen zijn deze in totaal 11 regio's buiten beschouwing gelaten. De grafieken werden er overzichtelijker door.



In bovenstaande grafiek wordt gekeken naar de percentuele afwijking van de gemiddelde deelname van de gemeenten in de resterende 28 regio's. 10 daarvan blijven binnen een marge van ongeveer 10% om het gemiddelde. Regio 5, 11, 18, 19 enz. Regio 7, 12, 16, 21, 27 en 35 blijven binnen de 20% marge, en een 12-tal wijkt binnen een marge van 20% tot veelal meer dan 30% af. Regio 37 wijkt als enige meer dan 40% af.

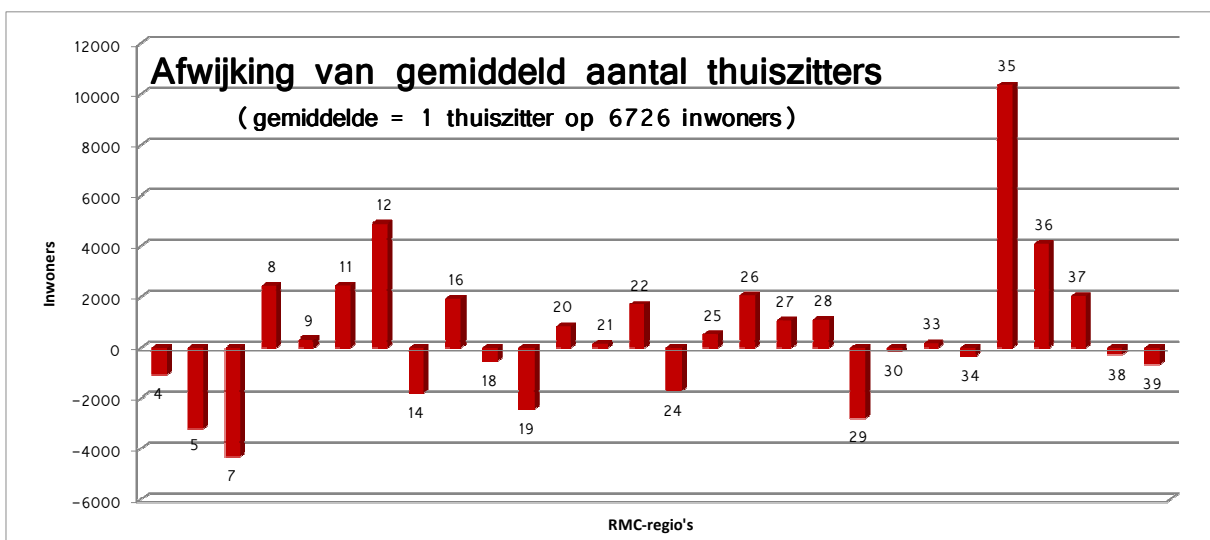


Bovenstaand van de 28 RMC-regio's de percentuele verdeling van het aantal inwoners en het aantal gemelde thuiszitters.

Onderstaand de grafiek waarin de afwijking van het gemiddeld aantal inwoners per thuiszitter is weergegeven. Dat gemiddelde is door het weglaten van de elf regio's met kleine aantallen gemelde thuiszitters, 1 op 6726.

In regio 7 zou er één thuiszitter per ongeveer 2.500 inwoners zijn, 6.726 min 4.300. Het uiterste aan de andere kant is te zien in regio 35. Daar is er gemiddeld 1 thuiszitter op ongeveer 17.000 inwoners, 6.726 plus 10.000.

Hiermee is impliciet alleen de vraag gesteld – en niet beantwoord – naar de redenen van de afwijking in de afzonderlijke regio's. Het in iedere regio vinden van de antwoorden daarop zal richting geven aan de vraag hoe in iedere afzonderlijke regio effectiever tegenwicht geboden kan worden aan het – onder andere – terugdringen van het aantal thuiszitters.



5.2 Oplossingsrichtingen

Het thuiszittersonderzoek 2007–2008 bevatte, in de bijlagen, een opsomming van de individuele casuïstiek. Parallel aan het onderzoek 2008–2009 is deze casuïstiek nader bekeken door een aantal deskundigen. Daarbij was de vraag of een globale oplossingsrichting per casus benoemd kon worden.

De vier oplossingsrichtingen waarvoor gekozen kon worden waren:

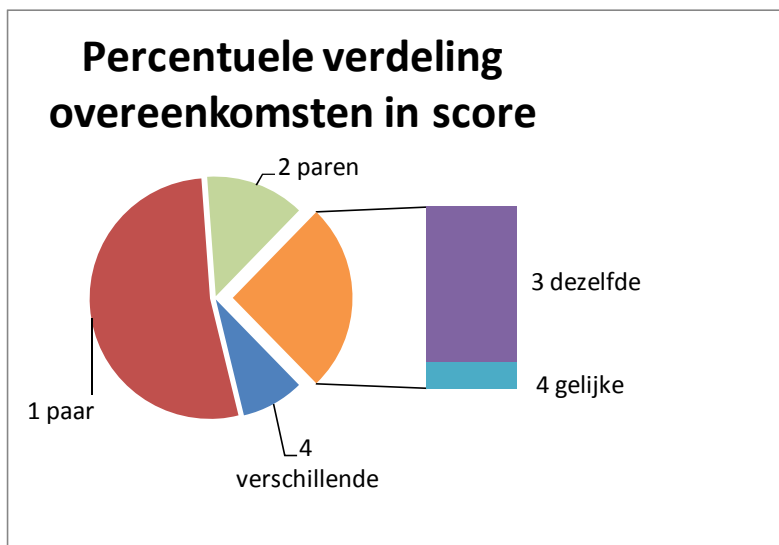
1. de oplossing ligt in de regionale samenwerking, onderlinge afspraken en afstemming;
2. de oplossing ligt in timing/planning: eerder optreden, eerder opschalen, eerder anderen inschakelen;
3. er is maatwerk nodig, een gericht aanbod binnen het bestaande stelsel;
4. het probleem is specifiek voor een jongere of diens ouders, andere problematiek moet eerst (vaak met partners vanuit zorg) opgelost worden.

Als laatste optie kon gekozen worden voor:

5. op grond van de beschikbare informatie kan geen oplossingsrichting gekozen worden.

De vier deskundigen (leerplichtambtenaar/RMC-trajectbegeleider, beleidsmedewerker, medewerker Gedragswerk, medewerker Herstart/Op de Rails) bekeken allen (dezelfde) 283 casus.

In minder dan een kwart van de gevallen is er een gelijke inschatting van de oplossingsrichting (3 of 4 gelijke inschattingen). In driekwart van de gevallen is geen of nauwelijks sprake van een overeenkomst in scores (4 verschillende, 1 paar, 2 paar gelijke scores).



Het commentaar na afloop van het scoren was veelzeggend. Het werd betiteld als een helse klus en men was geschrokken van de kennelijke onoplosbaarheid van de casussen. Van snel een keuze maken uit de vier oplossingsrichtingen was geen sprake. Vaak was voor iedere oplossing iets te zeggen. Zeker als de casus in chronologie bekeken c.q. ingeschat werd. Dan kwamen successievelijk alle oplossingsrichtingen langs.

Nadere analyse laat zien dat de verschillende deskundigen verschillende oplossingsrichtingen prefereren én dat er in heel veel gevallen geen eenduidige oplossing voor handen is.

Tegelijk kan gesteld worden dat de oplossing voor een casus in één van de vier genoemde richtingen ligt óf in een combinatie van die richtingen.

5.3 Expertmeeting

Op grond van een conceptversie van dit rapport spraken vertegenwoordigers van OCW, drie RMC-regio's in Zeeland/Zuid-Holland, Ingrado, Herstart, Gedragswerk, onderwijsconsulenten, WEC-raad en een REC over de mogelijke aanpak van de thuiszitterproblematiek. Hieronder een weergave van de belangrijkste gesprekspunten.

Geconstateerd werd dat van groot belang is dat betrokken partijen zo spoedig mogelijk na het ontstaan van het thuiszitten om de tafel zitten om ervoor te zorgen dat een thuiszitter weer naar school gaat. Snel handelen/beslissen verhoogt immers de kans op succes. Voorbeeld hiervan is de 'actietafel thuiszitters' in Rotterdam die daar sinds een jaar functioneert.

Een logische schaal om dit te organiseren lijkt de RMC-regio:

- RMC werkt nauw samen met Leerplicht als het gaat om de kwalificatieplicht.
- Het beschermen van het recht op onderwijs en het voorkomen van schooluitval behoren tot de kerntaak van Leerplicht en RMC.
- RMC heeft uit de aard van de functie (Regionale Meld- en Coördinatiefunctie) ervaring in het coördineren van regionale samenwerking.
- Een RMC-regio valt samen met het verzorgingsgebied van enkele samenwerkingsverbanden en ROC's.
- Tenslotte is de aard van de problematiek gemeentegrensoverschrijdende: de oplossing moet vaak in de regio gezocht worden.

Het verdient aanbeveling met de RMC-regio's in eerste instantie de resultaten van het onderzoek te bespreken om meer zicht op de (regionale) werkelijkheid te krijgen. Immers, positieve of negatieve afwijkingen ten opzichte van het landelijk beeld kunnen beide zowel positief als negatief geïnterpreteerd worden. Het is aan te raden landelijke bevindingen te vertalen naar de regionale waarnemingen. Daarnaast wordt vastgesteld dat niet alleen elke thuiszitter zijn eigen aanpak vraagt, elke regio heeft zijn eigen dynamiek, problematiek en oplossingscapaciteit.

Ingrado is bereid regionale gesprekken te arrangeren, te beginnen in januari 2010 en af te ronden voor juni 2010. Gedragswerk is bereid en in staat regionale gesprekken te begeleiden en (mee) uit te bouwen naar regionale 'actietafels thuiszitters'.

Het beeld van een dergelijke actietafel is een tweewekelijks of maandelijks overleg waarin alle thuiszitters besproken worden met de inzet dat het overleg pas beëindigd wordt wanneer alle besproken thuiszitters door een van de partijen is 'meegenomen' met de opdracht om de betrokken jongere binnen 14 dagen in een onderwijssetting te plaatsen.

Het functioneren van een actietafel zal zich moeten kenmerken door het denken in maatwerk voor de thuiszitter, dicht bij de praktijk ontwikkelde (vaak onorthodoxe) oplossingen. Daarnaast moet de actietafel de verantwoordelijkheid niet overnemen van scholen en REC's. Verder moet steeds, bij het oplossen van individuele casuïstiek bedacht worden welke maatregelen bedacht kunnen worden om de problemen in een eerder stadium aan te pakken. Met andere woorden: er moet gezocht worden naar de voorkant van de problematiek, tegelijkertijd moeten de jongeren waar het om gaat zo snel mogelijk weer naar school.

6 Conclusies en Aanbevelingen

6.1.1 Conclusies

Het thuiszittersonderzoek 2008–2009 leidt tot de volgende conclusies:

1. Het onderzoek had een respons van 55% van de gemeenten, vorig jaar was dat 20%.
2. Het onderzoek bevestigt in grote lijnen de waarnemingen van het onderzoek van vorig jaar, over het schooljaar 2008–2009. Een aantal waarnemingen kan op grond van het tweede onderzoek preciezer geduid worden.
3. Beide onderzoeken waren gericht op een inventarisatie van thuiszitten en de voornaamste kenmerken van thuiszitters. Nu het tweede onderzoek de (kwantitatieve) waarnemingen van het eerste onderzoek bevestigt, lijkt het aangewezen de aandacht nu te verleggen naar de meer kwalitatieve achtergronden van de problematiek, naar de oplossingsrichtingen en naar monitoring van aanpak.
4. De kwantitatieve waarnemingen die door het onderzoek 2008–2009 bevestigd worden zijn:
 - de omvang van de totale groep jongeren die in een schooljaar vier weken of langer niet naar school gaan bedraagt rond 2500; dit is een totaalstand.
 - op enig moment van het jaar – de dagstand – zitten tussen 800 en 1100 jongeren thuis.
 - tweederde van de thuiszitters is jongen, eenderde meisje.
 - thuiszitters hebben over het algemeen (84%) de voortgezet onderwijsleeftijd.
 - thuiszitters zijn veel te laat bekend bij Leerplicht, na 28 dagen.
 - belangrijkste achterliggende oorzaken voor het thuiszitten zijn gedragsproblematiek, psychische problematiek en onwelwillendheid van de leerling.
5. 62% van de gevallen uit 2008–2009 is inmiddels (november 2009) opgelost. De 38% die niet is opgelost bevat deels recente problematiek (en dus nog relatief kort thuiszitten) en deels zeer complexe en langdurige problematiek van jongeren die al thuiszitter waren aan het begin van het schooljaar.
6. Geografisch is dit jaar voor het eerst de problematiek van de thuiszitters in kaart gebracht, op het niveau van provincies en van RMC-regio's.

6.1.2 Aanbevelingen

Op grond van de onderzoeken en de gesprekken volgend op de conceptrapportage 2008–2009 formuleren we de volgende aanbevelingen, tussen haakjes een suggestie voor de trekker van de aanbeveling.

- rapportage van aantallen thuiszitters opnemen in bijvoorbeeld de CFI-opgave door gemeenten; (OCW)
- niet deelnemende gemeenten in reguliere overleggen bevragen over de mate waarin thuiszitterproblematiek in beeld is; (Ingrado)
- in welke mate thuiszitters besproken zijn en gevolgd worden door de Zorgadviesteams monitoren (OCW/NJI)
- snellere melding aan Leerplicht stimuleren (Ingrado/Inspectie)
- begin maken met aanpak van thuiszitterproblematiek naar het model van de Rotterdamse actietafel, als beschreven in 5.3 (Ingrado/Gedragswerk/RMC)
- Na in kaart brengen van de problematiek gericht inzetten Herstart- en Op de Railsplaatsen (WEC-raad, Herstart).

7 Bijlagen

7.1 Begeleidende brief bij uitzetten onderzoek

Aan de leerplichtambtenaren van
alle gemeenten in Nederland

Arnhem, 27 april 2009

Kenmerk: Ingrado/09-016

Betreft: Thuiszittersonderzoek 2009

Beste collega,

De belangrijkste en meest tijdrovende dossiers zijn die van de thuiszitters. In de thuiszitter wordt de Leerplichtwet iedere keer weer getest op zijn waarde voor het recht op onderwijs. Onderwijs dat moet passen bij deze jongere en waar het reguliere onderwijs kennelijk nu geen aanbod voor heeft. De thuiszitter is er in soorten en maten. Er gaan diverse cijfers rond over de vermeende aantallen. De inspectie van het onderwijs enquêteert bij scholen voor speciaal onderwijs hoe de stand van zaken is met betrekking tot hun wachtlijsten. Gebleken is dat op die lijsten niet alle thuiszitters voorkomen. Thuiszitters die wel bekend zijn bij u als leerplichtambtenaar maar mogelijk ontbreken. Maar om hoeveel ervan gaat het?

In 2007-2008 liet Ingrado een inventariserend onderzoek doen naar thuiszitters die bekend waren bij leerplichtambtenaren. Uit dat onderzoek waarvoor uiteindelijk 90 gemeenten gegevens ter beschikking stelden, werd geconcludeerd dat op enig moment in het jaar gemiddeld 800 leerlingen als thuiszitter aangemerkt kunnen worden. In de loop van een jaar treft het ongeveer 2500 jongeren. Het Ministerie van OCW heeft aan Ingrado gevraagd het onderzoek nogmaals te doen en te ijveren voor maximale respons van de gemeenten/leerplichtambtenaren.

Naast een hoofdreden van thuiszitten is nu de mogelijkheid twee aanvullende redenen aan te geven. De brincode van de huidige school wordt nu ook gevraagd. De gemeenten die geen lid zijn van Ingrado en die de leerplichttaak ook niet laten uitvoeren door een andere gemeente of een samenwerkingsverband worden betrokken bij het onderzoek.

Het verzamelen van de gegevens loopt parallel met het verzamelen van gegevens voor het jaarlijkse leerplichtverslag. De instuurdatum is daarom vervroegd naar 1 oktober. Ook de inspectie onderzoekt nu op die datum.

Het onderzoek behelst het (anoniem) op een rijtje zetten van uw thuiszitters (verzuimt langer dan 4 weken achtereen zonder dat er sprake is van ziekte of ontheffing van de leerplicht) in het nu lopende schooljaar. Hopelijk bent u in staat de thuiszitters die inmiddels weer schoolgaand zijn nog op te nemen in de spreadsheet. Enkele data, de laatste school en indien bekend simpele gegevens over wachtlijstplaatsing en indicatiestelling worden gevraagd.

Mocht u om welke reden dan ook niet willen of kunnen deelnemen aan dit onderzoek, omdat uw gemeente bijvoorbeeld de leerplichtfunctie uitbesteed heeft, vragen wij u aan te geven wie uw thuiszitters in beeld heeft. Ook bij andere redenen verzoeken wij u dit te melden zodat we u niet opnieuw voor dit onderzoek hoeven te benaderen.

Voor vragen over dit onderzoek kunt u terecht bij Ingrado, bij voorkeur via e-mail of rechtstreeks bij Jan van Eekelen (Loboron). Overdag is hij bereikbaar op 035-5264821 of 06-33101777 en via e-mail loboron@xs4all.nl

Graag rekenen wij opnieuw op uw medewerking. Bij voorbaat hartelijk dank.

Met vriendelijke groet,
Ingrado, branchevereniging voor leerplicht en RMC



Carry Roozmond
voorzitter

7.2 Toelichting bij onderzoeks spreadsheet

Doel

Jaarlijks zo snel mogelijk na 1 oktober publiceren hoeveel thuiszitters er landelijk bekend zijn en waren in het lopende schooljaar bij de leerplichtambtenaren, in welke leeftijden zij vallen, uit welke onderwijssoorten zij komen, op welke indicaties wordt gewacht en welke indicaties zijn gegeven, maar nog zonder daadwerkelijke plaatsing. Voor 1 oktober is gekozen omdat op die datum het leerplichtverslag gemaakt wordt en ook de inspectie van het Onderwijs haar onderzoek naar wachtlijsten doet. (Voorheen op 15 januari.)

Een tweede serie gegevens willen we halen uit de thuiszitters die inmiddels geen thuiszitter meer zijn. Waar kwamen zij vandaan, zijn ze geïndiceerd en zo ja waarvoor, hoeveel dagen zit er tussen thuiszitten en melden aan leerplichtambtenaar, hoeveel tijd zit er tussen het bij een leerplichtambtenaar bekend worden van het thuiszitten en bepaalde plaatsingen of herstel van schoolbezoek.

Om wie gaat het precies

De leerplichtigen die in het schooljaar 2008-2009 tenminste 4 weken thuiszaten en als thuiszitter aangemerkt kunnen worden. We willen weten of deze thuiszitters op 1 oktober 2009 inmiddels weer schoolgaand zijn of nog thuiszitter zijn. (Zij die na 1 augustus 2009 thuiszitter zijn geworden dus niet meenemen voor dit onderzoek.)

Benut de spreadsheet

Het geeft een overzicht van de belangrijkste groep jongeren voor u als leerplichtambtenaar. U heeft als enige overzicht over alle huidige thuiszitters en de fase waarin zij verkeren.

U brengt uw werk er mee in beeld. Het levert gegevens op voor uw jaarverslag. Wellicht is het straks mogelijk de problematiek in uw gemeente af te zetten tegen het landelijke of eventueel regionale gemiddelden.

Levering van de gegevens

Ook gemeenten die op het moment van de telling geen thuiszitters hebben en misschien zelfs in de afgelopen periode geen enkele thuiszitter zijn tegengekomen, worden dringend verzocht daarvan melding te doen op het gevraagde moment. Het spreekt vanzelf dat we geïnteresseerd zijn in de mogelijke redenen van het ontbreken van het probleem van thuiszitten in uw gemeente.

Privacy

We menen te mogen stellen dat leerplichtambtenaren een dergelijk spreadsheet mogen bijhouden voor hun werk. Vorig jaar stuurden enkele gemeenten abusievelijk de spreadsheet in met namen en onderwijsnummers. Die persoonsgegevens zijn bij ontvangst terstond verwijderd door Ingrado. Wilt u er dit keer extra op letten dat u het niet vergeet de naamgegevens en het bsn-nummer te verwijderen.

Subsidiëring van dit thuiszittersonderzoek

Het Ministerie van OCW subsidieert Ingrado voor dit onderzoek.

Eigenaar data

Vooralsnog berust het eigenaarschap van de verkregen gegevens bij Ingrado. Dit is mede met het oog op de continuïteit van het project.

De eenvoud van het project – en uw medewerking

Zeker als u als leerplichtambtenaar op 1 oktober daadwerkelijk instuurt, dan zal het onderzoek ook voor Ingrado met weinig menskracht uit te voeren zijn. Als we vanuit Ingrado bijvoorbeeld de helft van de gemeenten moeten gaan nabellen in de week na 1 oktober dan zou dat erg jammer zijn.

7.3 Uitleg velden spreadsheet

Gebruik spreadsheet – Uitleg velden

Van de leerplichtambtenaar wordt gevraagd om direct wanneer bekend wordt dat er sprake is van thuiszitten, in ieder geval naamgegevens te noteren. Later kunnen de overige gegevens aangevuld worden. Foutieve invoer kan zonder probleem gecorrigeerd worden.

Is een thuiszitter geplaatst op een school en dus thuiszitter af, dan is het de bedoeling dat u deze leerling niet verwijderd maar laat staan ten behoeve van het onderzoek. Mocht deze leerling weer thuis komen te zitten, dan moet u deze “recidivist” op een nieuwe regel voor de tweede keer opnemen.

Naam en burgerservicenummer worden vermeld uitsluitend voor eigen gebruik in de gemeente. Geboortedatum en gemeente worden ook gebruikt voor het onderzoek.

Definitie thuiszitter

Leerplichtige jongere (5 tot 17, straks 18 jaar) die zonder geldige reden (zoals ziekte) meer dan een 4 weken verzuimt zonder dat hij/zij ontheffing heeft van leerplicht. Het gaat dus ook om de 5-jarigen die waarschijnlijk naar een medisch kinderdagverblijf zullen gaan, maar dat effectief nog niet doen. En ook om kwalificatieplichtigen die thuiszitten, geen werk hebben en op geen enkele manier toewerken om weer naar school te gaan, nu niet en het volgende schooljaar ook niet. Degenen die beroep hebben gedaan op artikel 5 sub a of 5 sub b en ontheven zijn van de verplichting tot inschrijven, vallen dus niet onder de definitie. De telling daarvan gebeurt jaarlijks op het telformulier van het CFI. (Het is overigens een idee dat leeft bij alle betrokkenen van het onderzoek om te ijveren voor opname van de categorie thuiszitters op het CFI-formulier dat de leerplichtambtenaren jaarlijks invullen voor het ministerie van OCW.)

Het veld Opmerking

Dat is enerzijds voor eigen gebruik, anderzijds om alles in te zetten wat volgens u van belang is in het kader van de spreadsheet en wat u er graag in kwijt had gewild. Voor een volgende versie van de sheet wordt van die info gebruik gemaakt. Zet gerust erbij als u iets opgenomen wilt zien volgend jaar.

De kolommen in de spreadsheet

Enkele kolommen vragen waarschijnlijk om een toelichting.

Datumvelden

Gebruik de notatiewijze: dag-maand-jaar. Als u tussen dag en maand en tussen maand en jaar maar een streepje (-) zet, dan gaat het goed. Dus 1-1-1 wordt automatisch 01-01-2001.

Velden met een verplichte keuze:

Selecteer het veld, ga er dus met cursor instaan. Naast het veld verschijnt een driehoekje. Klik daarop en de keuzemogelijkheden worden getoond. Met de schuifbalk kunt u alle mogelijkheden in zicht krijgen. Klik er een aan om te kiezen. Ook dit kan later gewijzigd worden als u een andere kijk op de zaak hebt gekregen.

Velden met *

De velden die gemarkeerd zijn met een * daarvan verwachten we min of meer velden die ingevuld zijn op het moment van insturen op 1 oktober.

Beveiliging

Het spreadsheet is beveiligd, zodat u het format niet gewild of ongewild kunt wijzigen. Aangezien alle sheets ten behoeve van de analyse moeten worden samengevoegd, is het van groot belang dat alle sheet hetzelfde format hebben.

Mocht u het toch nodig vinden het sheet te wijzigen- u vindt het bijvoorbeeld handiger met bredere kolommen te werken - en u weet hoe dat moet, bedenk dan dat het sheet weliswaar beveiligd is maar zonder wachtwoord.

Helpdesk

Inhoud en Bedoeling Thuiszittersheet:
Jan van Eekelen (Loboron)

Helpdesk

Gebruik MS-Excel als programma:
graag bij uw collega aankloppen

7.4 Toelichting op de velden van het onderzoekspreadsheet

kolommen/velden	uitleg gebruik	insturen ja/nee	Ingevuld *
LEERLINGGEGEVENS			
BSN	handig ingeval van koppeling aan andere systeem	nee	
roepnaam, voorvoegsels, achternaam	spreekt voor zich	nee	
M/V	man of vrouw	ja	ja
geboortedatum	spreekt voor zich	ja	ja
woongemeente	spreekt voor zich	ja	ja
BEGIN EN EINDE THUISZITTEN			
1 ^e dag thuiszitten	<i>datumveld</i> : zo nauwkeurig mogelijk aangeven het moment sinds wanneer er geen sprake meer is geweest van schoolbezoek	ja	ja
thuiszitten bekend bij leerplichtambtenaar sinds	<i>datumveld</i> : in principe de datum waarop de leerplichtambtenaar de thuiszitter toevoegt aan het spreadsheet	ja	ja
ingebracht in zorg-advies-team Z(AT) op	<i>datumveld</i> : in principe de datum waarop de leerling voor de eerste keer besproken werd voor de nu lopende problematiek van thuiszitten	ja	
hoofdrede thuiszitten	<i>veld met verplichte keuze</i> : kies middels het pijltje dat bij selectie van dit veld	ja	ja
1e bijkomende reden	<i>idem</i>	ja	
2e bijkomende reden	<i>idem</i>	ja	
Staat op een wachtlijst	<i>veld met verplichte keuze</i> : kies het soort wachtlijst: <ul style="list-style-type: none"> - aanmeldingslijst: lijst met leerlingen die formeel bij een REC zijn aangemeld voor indicatiestelling, maar nog niet in het indicatietraject zijn opgenomen - onderzoeklijst: lijst met leerplichtige leerlingen die formeel bij een CvI zijn aangemeld voor indicatiestelling, maar voor wie het indicatietraject nog niet is afgerond. Voor leerlingen op een onderzoeklijst is het dossier compleet en in behandeling genomen door de CvI. - plaatsingslijst: lijst met door de CvI geïndiceerde leerplichtige leerlingen, wiens toelating (effectieve plaatsing) tot de school nog niet heeft plaatsgevonden. - geen lijst: betrokken leerplichtige is formeel nog niet bekend als thuiszitter in het traject van indicatiestelling. De thuiszitter is uitsluitend bekend bij de leerplichtambtenaar. 	ja	
HUIDIGE SCHOOL			
Naam huidige school en plaats	<i>vrij veld</i> : Veel scholen hebben dezelfde namen. Vul de naam van de school aan met de plaatsnaam.	ja	ja
Brincode	<i>de code die het ministerie van OCW hanteert voor een school. Op de eerste twee posities staan cijfers, vervolgens twee hoofdletters en dan weer twee cijfers (aan de eerste 4 posities wordt het schoolbestuur afgelezen, de laatste twee cijfers geven de schoollocatie aan.)</i>	ja	ja
Onderwijssoort	<i>veld met verplichte keuze</i> : maak een keuze uit de mogelijkheden. Van basisonderwijs (BO) tot en met het MBO.	ja	ja
particulier	<i>ja/nee</i> : ja als het een particuliere school betreft. Luzac, lederwijs, enz.	ja	ja
INDICATIETRAJECT			
datum aanmelding bij CvI	<i>datumveld</i> : CvI = commissie voor indicatiestelling	ja	
voor	<i>veld met verplichte keuze</i> : voor welke school indicatie wordt aangevraagd	ja	
INDICATIESTELLING			
indicatiestelling op	<i>datumveld</i> : datum waarop de indicatiestelling is afgegeven. Ook als er juist geen indicatie is gesteld, dan "geen" kiezen.	ja	
voor	<i>veld met verplichte keuze</i> : voor welke school indicatie is afgegeven.	ja	
OPMERKING	<i>vrij te gebruiken</i> , kan behoorlijk wat tekst in. Voor eigen gebruik, en om de missers en mogelijke verbeteringen in het sheet op te schrijven. Omschrijf bij voorkeur het probleem dat zich voordoet of voordeed.	tekst graag meesturen	ja

7.5 Planning van het onderzoek

	Planning	
2009	Thuiszittersonderzoek 2009	verantwoordelijk
22-apr	Ledenvergadering Ingrado (aandacht ervoor)	Ingrado en leden
eind april	spreadsheet en loelichting naar alle gemeenten en regionale bureaus leerplicht, t.a.v. de leerplichtambtenaar	Loboron / Ingrado
april - september	leerplichtambtenaar vult in en houdt bij wie thuiszitters waren in schooljaar 2007-2008 en op 1 oktober 2009 nog zijn.	Leerplichtambtenaar
mei	brief naar de gemeenten met de kennisgeving van het lopende onderzoek	Ingrado
eind september	e-mail-alert aan leerplichtambtenaar : per 1 oktober insturen spreadsheet	Loboron / Ingrado
laatste week september	Check op laatste wijzigingen in thuiszitterbestand.	Leerplichtambtenaar
01-okt	De leerplichtambtenaren van de 442 gemeenten kopiëren hun thuiszittersspreadsheet, verwijderen naam en onderwijsnummer in de kopie, en mailen de kopie naar Ingrado.	Leerplichtambtenaar
08-okt	Herinnerings-e-mail naar niet-reagerende gemeenten	Loboron / Ingrado
oktober - november	Onderzoek van de ontvangen gegevens en opstellen (voorlopig) onderzoeksverslag	Loboron
december	Ingrado meldt hoe de enquêtering is verlopen, getalsmatig en functioneel. Maakt de meest belangrijke resultaten bekend aan Ministerie van OCW, de leerplichtambtenaren en WEC-Raad,	Ingrado

7.6 Reminder/aankondiging brief aan wethouder

Beste collega,

Op 28 april jl. stuurden wij u het verzoek tot deelname aan het "Thuiszittersonderzoek 2009" dat Ingrado op verzoek van het Ministerie van OCW uitvoert.

Daarop aanvullend het volgende:

In onze e-mail stelden wij "Een ontvangstbevestiging van de e-mail zeer op prijs te stellen. Mocht u de e-mail doorsturen naar de juiste persoon om de mail te behandelen, dan vernemen we ook graag zijn of haar e-mailadres, zodat we in latere berichten direct de juiste persoon kunnen bereiken."

Inmiddels hebben we van ongeveer een kwart van de gemeenten een bevestiging van deelname ontvangen of het e-mailadres van de behandelende persoon doorgekregen.

Mocht u nog geen bevestiging gestuurd hebben dan vernemen we graag alsnog van u , ook als uw gemeente eventueel niet deelneemt aan het onderzoek.

Een brede deelname zorgt voor optimale (beleids-)informatie op grond waarvan maatregelen getroffen kunnen worden voor de moeilijke doelgroep van de thuiszitters. Uw deelname is dan ook van groot belang. Om dit te onderstrepen zullen wij alle wethouders met bijgevoegd schrijven benaderen om ze te informeren, te danken voor de medewerking of op te roepen om medewerking aan het onderzoek alsnog te stimuleren.

Informatie over het onderzoek kunt u verkrijgen via info@ingrado.nl .

Naar aanleiding van vragen die wij al ontvingen: het onderzoek richt zich op thuiszittende leerlingen die in primair of voortgezet onderwijs zouden moeten zitten, dus niet op leerlingen die tijdens de overgang van vmbo naar mbo uitvielen. Anders gezegd het gaat om leerplichtige leerlingen of kwalificatieplichtige jongeren die al tijdens het voortgezet onderwijs aangemerkt werden als thuiszitter.

Met vriendelijke groet,
Ingrado, brancheorganisatie leerplicht en voortijdig schoolverlaten

Carry Roozmond, Voorzitter

7.7 Brief aan wethouders

Gemeente LEERSTAD
T.a.v. de Portefeuillehouder Onderwijs/Leerlicht
Postbus 9999
1234 AA LEERSTAD

Arnhem, 23 juni 2009

Kenmerk: Ingrado/09-33

Betreft: thuiszittersonderzoek 2009

Geachte heer/mevrouw,

In 2008 deed Ingrado, de brancheorganisatie voor Leerlicht en RMC, op verzoek van het Ministerie van OCW, onderzoek naar de 'thuiszitters', leerplichtige jongeren die langer dan vier weken, zonder geldige reden, niet naar school gaan.

Vóór dit onderzoek was er nagenoeg geen landelijk beeld van de omvang van dit probleem en de achterliggende problematiek; de kennis beperkte zich tot de opgave van de Inspectie over het aantal kinderen op wachtlijsten voor het speciaal onderwijs (landelijk tussen 80 en 100).

Ook waren er onbevestigde vermoedens dat het om duizenden kinderen zou gaan. Inmiddels weten wij op grond van het onderzoek van vorig jaar dat op enig moment er zo'n 800 kinderen thuiszitter waren. Daarnaast hebben wij uit dat onderzoek ook een beeld van de achterliggende problematiek verkregen. Het onderzoek is in december 2008, in het kader van 'passend onderwijs' in de Tweede Kamer aan de orde geweest.

Dit jaar heeft het Ministerie Ingrado gevraagd onderzoek te doen, om het aantal thuiszitters en achterliggende redenen verder te concretiseren. Om dit te kunnen realiseren hebben wij besloten alle gemeenten te benaderen. Ook uw leerplichtafdeling is gevraagd mee te werken.

Graag zien wij uit naar de reactie uit uw gemeente en hebben die allicht al ontvangen. In dat geval dank daarvoor, die inbreng is voor ons van groot belang!

Met vriendelijke groet,



C. Roozmond,
voorzitter

